

پیش‌گفتار

یکصد و چهار سال از سرودن میکادونامه، به عنوان نخستین منظومه حماسی فارسی در قرن بیستم می‌گذرد. این منظومه یک سال پیش از انقلاب مشروطیت ایران، توسط روشنفکری مشروطه‌طلب به نام میرزا حسین علی تاجر شیرازی، در ۱۳۲۳ ق. سروده شد و دو سال بعد در ۱۳۲۵ ق. به همت جلال الدین حسینی، مؤیدالاسلام در مطبعه حبل المتین کلکته به چاپ رسید.

موضوع اصلی منظومه، جنگ ژاپن و روسیه تزاری در سال‌های ۱۹۰۴ - ۱۹۰۵ است. این جنگ در طول دوره خود، نگاه مردم عالم، از شرق تا غرب را متوجه خویش ساخت. این زمان، ایران در آستانه انقلاب مشروطیت و حوادث پیش از آن بسر می‌برد. در چنین فضائی، روشنفکران ایرانی توجه ویژه‌ای به این واقعه مبذول داشتند. ایشان که از سال‌ها قبل با استقرار نظام مشروطه در ژاپن، نگاه خود را به این کشور و پیشرفت‌های علمی آن دوخته بودند، اینک می‌دیدند که یکی از طرف‌های جنگ با این کشور، روسیه تزاری است که از چند دهه قبل بغض و کینه مردم را به واسطه اشغال بخش‌هایی از ایران برانگیخته بود.

این جنگ، عکس‌العمل‌های متفاوتی از سوی روشنفکران ایرانی به همراه آورد که یکی از آنها سرودن منظومه میکادونامه بود. اینک پس از گذشت بیش از یکصد سال از چاپ نخست میکادونامه، ضرورت‌های زیر سبب گردید چاپی دیگر از این منظومه، و البته متفاوت با چاپ اول آن، صورت گیرد:

۱. این اثر حاصل اندیشه یک روشنفکر مشروطه‌طلب ایرانی است. امسال مصادف با یکصدمین سال انقلاب مشروطیت مردم ایران است؛ بنابراین ضروری می‌نماید، میکادونامه به عنوان محصول فکری یک مشروطه‌خواه و نیز به عنوان یکی از منابع قابل اتکا در باب اندیشه روشنفکری ایرانی در دوره مشروطه، بار دیگر مورد توجه قرار گیرد.

۲. میکادونامه، تنها اثر مدون فارسی است که در آن، نگاه و احساس ایرانی قرن

نوزدهم، نسبت به ژاپن، انقلاب مشروطه آن، پیشرفت‌های علمی‌اش و سرانجام، جنگ آن کشور با روسیه تزاری بیان گردیده است.

۳. سراینده میکادونامه در جای جای این کتاب، احساس خود را نسبت به روسیه تزاری، به عنوان کشوری که بخش‌هایی از میهنش را در قرن نوزدهم جدا ساخته، اظهار داشته است. از این نگاه، این اثر از منابع قابل اعتنا در باب شناخت روحیه جمعی مردم ایران در ارتباط با مسائل میهنی‌شان، در آستانه قرن بیستم است.

۴. میکادونامه در شمار آثار آن دسته از اندیشمندان ایرانی است که در بحبوحه انقلاب مشروطیت و در آغاز قرن بیستم، جسارت آن را یافته بودند تا نگاه خود را از حوادث داخلی بگیرند و آن را متوجه رویدادهای خارج از مرزهای ایران و جریانات فکری و دسته‌بندی‌های بین‌المللی سازند.

جهت آماده سازی و طبع مجدد میکادونامه، موارد زیر انجام پذیرفته است:

۱. تنظیم مقدمه‌ای در باب میکادونامه، ارزش تاریخی و اجتماعی آن و نیز تحلیلی درباره فکر سیاسی و اجتماعی سراینده‌اش.

۲. تصحیح و تنقیح متن کتاب بر اساس رسم الخط متداول امروزی.

۳. درج تصاویری از سرداران روس و ژاپن و نقاشی‌هایی که از آن دوره باقی مانده است. درج این تصاویر بدان علت بود که در چاپ کلکته، تصاویر دیگری وجود داشت که به علت کیفیت نامطلوبشان، امکان چاپ مجدد آنها نبود.

۴. تنظیم فهرست اشخاص، اماکن جغرافیائی، اصطلاحات نظامی، اصطلاحات لشگری، واژگان ناآشنا و اصطلاحات تمدنی جدید.

* * *

همان گونه که اشاره شد؛ چاپ اول میکادونامه در سال ۱۳۲۵ ق. به همت جلال الدین حسینی، موبدالاسلام در مطبعه حبل‌المتین در کلکته به چاپ رسید. اینک پس از گذشت یکصد و دو سال از آن تاریخ چاپ دوم این اثر با مساعی مرکز پژوهشی میراث مکتوب به دست چاپ سپرده می‌شود. بدین لحاظ ضروری می‌دانم از جناب آقای اکبر ایرانی ریاست محترم این مرکز که با بذل توجه و عنایت، اجرای این امر را میسر ساختند، تشکر و قدردانی کنم.

علی میرانصاری

تابستان ۱۳۸۶